

igjennem deres hele Levetid at have en saadan, saaledes at enhver Borger, der vandrede ud fra sit Hjem, havde sin Studsmaalsbog med, hvori der paategnedes hans Ophold paa de forskjellige Steder igjennem hele hans Liv, eller ogsaa at man ganske havede hele denne Bestemmelse ogsaa for Lyendeklassens Vedkommende. Man forlanger jo ikke engang Studsmaalsbøger for Lærere, Huslærere eller Forvaltere, det er visse Klasser, med Hensyn til hvilke man har det paa Jøllelsen, at man ikke behøver at opstille en saadan Forordning for deres Vedkommende; det er ligesom en Skønsag, om Nogen behøver at opfylde denne Bestemmelse om Studsmaalsbøger eller ikke. Det forekommer mig, at der her er en Levning fra Fortiden, som paa ingen Maade retfærdiggøres af noget fornuftigt Hensyn, og at vi ikke vække de Vedkommendes Selvagtelse ved saaledes at stille dem under specielle Regler; derved svækkes ogsaa deres Evne til Forstaaelse af det, jeg nævnte, af Livets Forpligtelse. Man har sagt, at en af de Bestemmelser, som Ministeriet ved denne Leilighed burde tage under Overveelse, var, hvorvidt Loven af 1867 skulde forandres eller ikke. Jeg har meget vel hørt, at Mange ere bleven yderst forbausede over den Historie, man dengang lavede i Rigsdagen, og i Stedet for at gribe i deres egen Barm, have grebet til dette Middel for at finde Narfagen til, at de ikke kunde komme ud af det med deres Lyende. Naar Bogen indeholder et Register om Opholdet for de Vedkommende — og, som sagt, hvis dette Register skal existere, skulde det være for os Alle — og Vedkommende have, saavidt de kunne, skaffet sig Løse Attester for deres Virksomhed, da begriber jeg ikke, af hvad Grund disse løse Attester ikke kunne være ligesaa veiledende for Husbonden som Studsmaalsbogen. Hvis man imidlertid vilde gjøre nogen Forandring deri og gjøre Husbonden i moralsk Henseende til Dommer over et Menneskes Forhold og forpligte Vedkommende til at gaa med denne Dom hele Livet igjennem uden at kunne faae den mortificeret, saa maatte vi tilføie endnu en Bestemmelse, den nemlig, at ogsaa enhver Husbond skulde have en Studsmaalsbog, og at der skulde være skrevet af Lyendet, naar det forlod Tjenesten, at hvert eneste Lyende, naar det havde tjent paa et Sted over en Maaned, skulde være forpligtet til at skrive i Husbondens Studsmaalsbog, hvorledes han havde været fornyet med denne, og Husbonden skulde da, naar han vilde fæste et Lyende, forevise for dette sin Studsmaalsbog, for at Lyendet ikke skulde bedrages og komme til at tjene en haardhjertet og urimelig Mand, og det skulde, naar Lyendet blev fæstet, udtrykkelig betegnes i hans Studsmaalsbog, at han iforveien var bleven bekendt med Husbondens Studsmaalsbog, saa at der i den Henseende Intet var forsjømt (Mimterhed). Jeg tager den Velvillie, hvormed man hører mig med Hensyn

til dette Punkt som en Anerkjendelse af Rigtigheden af det, jeg har sagt, at det er nødvendigt for at stille det hele lige; men jeg er tilbøjelig til at tro, at dersom vi stillede det som en Betingelse for en Forandring i Loven af 1867, vilde den Iver, der viser sig hos de vedkommende Husbond, som nu raabe saa stærkt paa en Forandring, rimeligvis kjølnes en Del. Jeg er, saavidt min Overveelse er naaet gjennem disse Udtalelser, kommen til at erkjende, at der er endnu ikke Tidet for os at gjøre med Hensyn til Optragelsen af Ungdommen, for at de unge Mennesker ret kunne lære at forstaa, at selv, om det kan medføre Opoffrelse af deres Befømmelighed, af deres Frihed, ja af Penge, saa maa de dog opfylde den Pligt, de ved en Fæstekontrakt have indgaaet, og at det i og for sig er en Forseelse, der bør straffes, naar de uden færegne berettigede Grunde ensidig bryde den indgaaede Kontrakt. Jeg er, som sagt, kommen til Erkjendelse af, at der i den Henseende er en Del for os at gjøre, og at vi dertil skulle søge at finde de alvorligste og bedste Midler, som kunne trænge ind paa det Sted, hvorfra Lydigheden skal udgaa, hvis det skal blive til Betsignelse for Samfundet; men paa den anden Side er jeg ogsaa enig i den Yttring, vi igaar hørte af det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ste Valgkreds (Rimestad), at der er kommet en Mand ind i Forholdene, der lettere forarsager Brud paa Kontrakter, end den Mand, der tidligere eksisterede, og jeg skal nærmere betegne denne Yttring af den ærede Taler, saaledes som jeg forstaaer den. Jeg vil da sige, at jeg ikke tror, at mangen Husbond og Madmoder i den Grad som tidligere have en Fornemmelse af deres Pligter mod de Lyender, de tage i deres Brød. De holde sig til det strenge Bogstav og betragte ofte, ja vistnok meget ofte, navnlig paa de Steder, hvor der er stærk Klage, Lyendet som et andet Haandværkstøj, som de skulle have den bedste mulige Brug af; og selvfølgelig ikke videre. Hvis dette er Tilfældet, er der kommet en anden Mand ind, som ingen Lovbestemmelse kan forandre, fordi det vidner om en Mangel paa Rjærlighed til den Huskreds, som skulde holdes sammen netop i Rjærlighed. Dersom det var væsentligt anderledes i denne Henseende, da er det min Overtydning, at da vilde saare mange af disse Klager falde. Jeg skal ikke laste nogen streng Dom ud over den Del af Landbosforeningerne, der ere de ledende ved disse Udtalelser, thi det er efter Meddelelser, jeg har modtaget, vist, at det ikke blot er enkeltvis, naar den ærede Ordfører oplæser Udtalelser i modsat Retning, men saadanne Udtalelser i Landbosforeninger ere komne frem mange Steder, der gaa i samme Retning som vore, der protestere imod Andragendernes egentlige Indhold, jeg siger, jeg skal ikke udtale mig strengt imod dem, der ensidig fra deres Standpunkt betragtet have troet at kunne søge Hjælp hos Lovgivningen.